

BOEKBESPREKING

Veldgids Schelpen*Frank Wesselingh & Tom Meijer**

Deze uitgave is een waardige opvolger van het boekje 'Schelpen vinden en herkennen' van Entrop (1972) voor de fauna van de Nederlandse kust in de ruime zin. Sinds Entrop zijn er wel gidsen verschenen over de mollusken van de Nederlandse stranden, zoals de Boer & de Bruyne (1991) over de Friese Waddeneilanden en de Bruyne (1990) over de Nederlandse mollusken, maar geen van deze werken hadden de simpele aantrekkingskracht die het werk van Entrop en dit nieuwe werk gemeen hebben: duidelijke opzet, toegankelijke tekst en over het algemeen mooie foto's. De uiterlijke schoonheid van het werk is mede het gevolg van de weloverwogen opzet van de Veldgidsen reeks van de KNNV-uitgeverij, waarvan dit boekje alweer de twaalfde uitgave is!

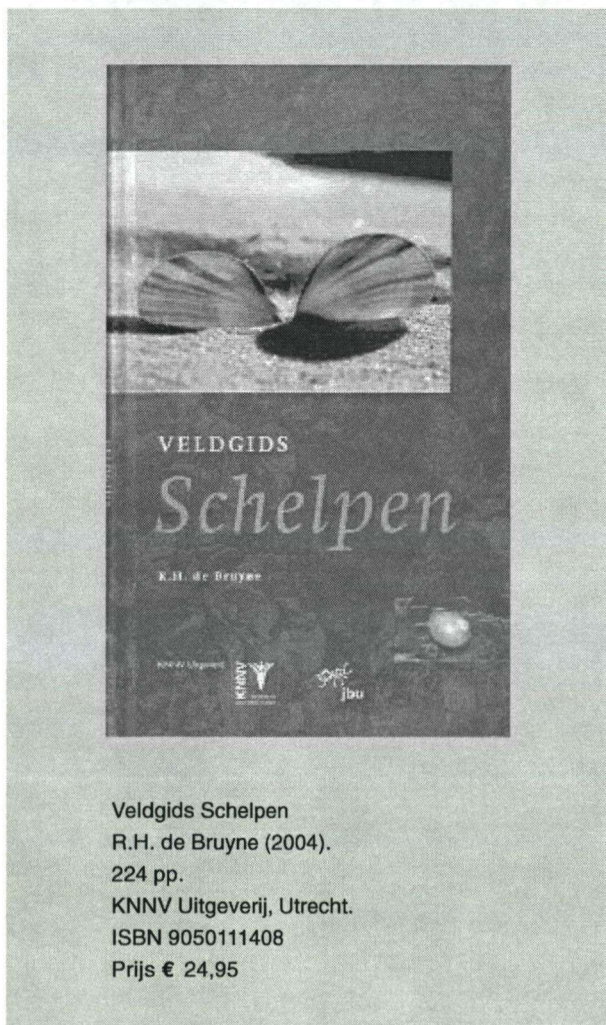
De nieuwe veldgids behandelt de fauna van de zuidoostelijke Noordzee van de Belgische kust tot en met Esbjerg in Denemarken, inclusief Helgoland. Het grootste deel van

dit gebied wordt gekenmerkt door een relatief arme fauna ten gevolge van de relatief zandige en modderige zeebodems. Helgoland is een uitzondering. Ver in zee gelegen met hard substraat gevormd door dagzomende gesteenten is dit een uniek natuurreservaat waar tal van soorten leven die wij niet of sporadisch van onze kust kennen (anders dan fossiel) zoals bijvoorbeeld de slakken *Ansates pellucida*, *Puncturella noachina*, *Tectura virginea*, *Calliostoma zizyphinum*, *Gibbula cinerarea* en *Raphitoma linearis*.

In de inleidende hoofdstukken komen ondermeer de verschillende groepen weekdieren aan bod, hoe je schelpen moet verzamelen, prepareren en determineren, en zaken als systematiek en naamgeving. Deze hoofdstukken zijn bondig en toegankelijk geschreven. Vooral de onderverdeling in verschillende biotopen (aangeduid door De Bruyne als 'kusttypen') is erg goed. Vervolgens is veel ruimte gereserveerd voor een uitgebreide determinatietabel (van maar liefst 37 pagina's!). De tekeningen van de auteur komen hierin goed tot hun recht.

Het grootste deel van het boek (130 pagina's) bestaat uit soortbeschrijvingen. Zeer overzichtelijk, meestal vier soorten per pagina. Van de soorten is meestal één (soms meerdere) habitus foto weergegeven met de Nederlandse en wetenschappelijke naam. De beschrijving is goed gestructureerd (afmetingen, bondige beschrijving soms met kleur-aanduiding, habitat, voorkomen en eventuele opmerkingen). Het sterkste punt van dit werk is de bondige en toegankelijke schrijfstijl van De Bruyne, we hebben tal van beschrijvingen met plezier gelezen. Onderscheidende kenmerken tussen lastige soorten (*Hydrobia*-achtigen, *Spisula*'s) zijn over het algemeen zeer duidelijk verwoord. Eén van de weinige tekstuele omissies vormt de verwijzing naar foutieve afbeeldingsnummers bij *Spisula* soorten. De habitus foto's zijn over het algemeen mooi, maar missen wel detail. Specifieke ornamentatie waarnaar in de tekst wordt verwezen (bv. bij *Lucinella divaricata* en *Lepton squamosum*) is niet of nauwelijks te zien op de foto's. Ook zijn slotdetails van tweekleppigen veelal onvoldoende zichtbaar. Tenslotte zijn er prachtige foto's van zeenaaktslakken uit het Anemoon archief. Hier zou het overigens op zijn plaats zijn geweest de fotograaf (afen) specifiek te noemen en te bedanken, iets dat klaarblijkelijk over het hoofd is gezien.

Dan enkele wetenschappelijke kanttekeningen. De Bruyne houdt in het algemeen moderne naamgeving aan, al wijkt hij bij enkele groepen daar vanaf (bv. *Hydrobia ulvae* in plaats van *Peringia ulvae*, *Hydrobia ventrosa* in plaats van *Ventrosia ventrosa* en *Hydrobia neglecta* in plaats van *acuta*: Wilke et al., 2000). Soms is het vervangen van oude

Veldgids Schelpen
R.H. de Bruyne (2004).
224 pp.
KNNV Uitgeverij, Utrecht.
ISBN 9050111408
Prijs € 24,95

bekende namen wel even wennen: *Ansates pellucida* in plaats van *Helcion pellucidum* en *Pseudamussium pelustrae* in plaats van *P. septemradiatum*. Het gebruik van de naam *Cerastoderma lamarcki* in plaats van *C. glaucum* kunnen we gezien recent moleculair onderzoek (Nikula & Väinölä, 2003) niet volgen: de juiste naam lijkt ons de laatste! De verwijzing naar het voorkomen van fossiele *Nucula sulcata* in de Nederlandse ondergrond berust op oudere foutieve determinaties.

Ondanks deze kleine kritiekpunten is de 'Veldgids Schelpen' een buitengewoon prettige en handzame uitgave. Door de bondigheid en toegankelijkheid van de teksten zullen liefhebbers van alle niveaus er mee uit de voeten kunnen, en kunnen wij de aanschaf ervan meer dan van harte aanbevelen.

Literatuur

- Boer, T. W. & R.H. de Bruyne, 1991. Schelpen van de Friese Waddeneilanden - W. Backhuys, Oegstgeest. 292 pp.
- Bruyne, R.H. de, 1990. Schelpen van de Nederlandse kust - KNNV Uitgeverij, Utrecht. 165 pp.
- Entrop, B., 1972. Schelpen vinden en herkennen (3de druk) - Thieme & Cie, Zutphen. 320 pp.
- Nikula, R. & R. Väinölä, 2003. Phylogeography of *Cerastoderma glaucum* (Bivalvia: Cardiidae) across Europe: a major break in the Eastern Mediterranean - Marine Biology, 143: 339-350.
- Wilke, T., E. Rolán & G. M. Davis, 2000. The mudsnail genus *Hydrobia* s.s. in the northern Atlantic and western Mediterranean: a phylogenetic hypothesis - Marine Biology, 137: 827-833.

*Frank Wesselingh, Naturalis, Postbus 9517, 2300 RA, Leiden, email: wesselingh@naturalis.nl

*Tom Meijer, email: t.meijer@inter.nl.net

